د محمد ابراهیم شینواري لیکنه ۲۵/۰۷/۲۰۱۰

آیا موږ د ښار او کلي توپیر له منځه وړلای شو؟

په افغانستان کې په سیاسي او ټولنیزو بدلونونو، انقلابونو، جنګ- جګړو او دفاع کې لا هم د کلي رول تر ښار ډېر دی . یو علت یې ممکن دا وي، چې ښار لا ښاري اصول خپل کړي نه دي، چې د کلي مقابله وکړای شي او یا تر دې غوره ځان له کلي پردی نکړي او په ټکر کې ورسره را نه شي، له بلې خوا د کلیو نفوس تر ښارونو څو چنده زیات دی او د کلي خلک د قومونو په تشکل کې د نظامي ټولیو او قطعاتو په شان منظم دي . په افغانستان کې د ۳۵۰۰۰ په خواوشا کې کلي دي، چې ځانګړې پاملرنې ته اړتیا لري .

په یوه بهرنۍ موسسه کې یوه تن د کارپوه په نوم کار کاوه، دی اصلاً یو مسلکي ځنګل وان و؛ خو دا یوه خبره یې د یوه کارپوه د خبرې په توګه ارزي چې ویل یې : موږ لویدیځوالو دا یوه خبره ستاسو له اسلامي پوهانو نه زده کړې او د ښار او کلي توپیر مو له منځه وړی دی . اوس زموږ په هېواد کې د غره په یوه لوړه څوکه کې پراته کلي ته برېښنا، سرک او د خبرتیاو، پوهاوي او اړیکیو امکانات تللي دي . کلي مو هم روغتیایي خدمتونو، پاکو اوبو او د پوهنې امکاناتو ته لاسرسی لري او ښارونه مو هم؛ خو تاسو لا په داسې حال کې یاست، چې ښارونه مو هم بېوزله، وروسته پاتې او چټل دي؛ او هغه لړ څه چې ښارونه لري، په کلیو کې هغه هم نشته . ستاسو په ښارونو کې وچ تقلید، فېشن او ظاهري ځل و بل یو څه شته، د ښار خلک په دغو ظاهري شیانو کې ډوب شي، پاسته، نرم او ارام شي؛ نو د کلیو شخ، شډل او کلک خلک، چې کله موقع پیدا کړي، ښارونه چور او تالان کړي او په دې غوبل کې لړزاند او کمزوري حکومتونه هم ونړېږي او یو څه روزل شوي کادرونه مو یا د مرګ او یا د پردېسۍ مسافر شي .

د وروستیو دېرش کلنو جګړو د تحلیل په اړه یوه افغان لیکوال او سیاستپوه دې نتیجې ته رسېدلی و، چې دا جګړې هم د ښار او کلي له ټولنیز توپیر څخه راولاړې شوې وې . دی وایې، چې دمرحوم اعلیحضرت محمد ظاهر شاه په وخت کې به ښاري هلکانو له خپلو کلیوالو ټولګیوالو سره په پوهنتون او لیلیه ښوونځیو کې هېڅ ښه برخورد نه کاوه او "اطرافي" او "صحرایي" به یې ګڼل . ځانونه یې د امریکا او اروپا په سویه ګڼل. په کابل کې هغه وخت هم لکه اوس چې بوش مارکیټ دی، نکسن مارکیټ و او کابلیو نجونو او هلکانو به پکې لیلامي امریکایي لباسونه اخیستل او په ډېر ویاړ به یې اغوستل، او ځان به پرې له نورو لوړ ګاڼه .

کلیوالو د دې په وړاندې دوه ډوله عکس العمل وښود: لومړۍ ډلې غوښتل، چې دوی هم عصري شي او دا موجود هغه له منځه یوسي؛ نو یې په ځان کاني، سنګر، مورچل، جنګې، جدي، زړور، مبارز، اتل، څه او څه نومونه کېښودل او د هغه وخت د موجود نظام د چپه کېدو او د نوي عصري نظام د جوړېدو په تکل کې شول . بلې ډلې دا عکس العمل وښود، چې پخپلو کلکو اسلامي او کلیوالو عنعنو پورې ونښلي او د ښار دا هر څه د کفر، بې دینۍ او الحاد په نوم رد کړي .

لومړۍ ډلې کلیوالو د شاهي او جمهوري نظامونو تختې ونړولې خو ددې په ځای چې یوه شي، اصلي ځواک په کلیو کې دی؛ نو بیا دوی ښاریان شوي و او د خپلو کلیوالو سره په ټکر کې شول او د هغوی په وژلو او بمبارولو یې پیل کړی و.

په تېرو وختونو کې د ښار واکمنان لږ هوښیار وو، د کلیو ملکان یې په لاس کې اخیستي او په هره دره کې یې یو سید، روحاني او پیر کېنولی و، چې زیږه، شډل او زړور کلیوال یې په دې خبره غلي کول، چې پاچا د خدای سیوری او اطاعت یې واجب دی؛ خو چې ځوانو کلیوالو د خپلو نورو کلیوالو پر ضد، چې د دوی خلاف نظریه یې عملي کول غوښتل، جګړه پیل کړه؛ نو دوی بیا ددغو ملکانو، سیدانو او پیرانو نفوذ هم راکم او حتی پای ته ورساوه . په را وروستیو وختونو کې د کلیو د محلي با نفوذه قوتونو په توازن کې بدلون راغی . د ډېورند کرښې د دواړو غاړو په ولسونو کې ځینې ځوانان په خلیج کې له مزدورۍ راګرځي او تر ځایي ملکانو یې اقتصاد په چټک ډول اوچتېږي، حجره، دېره، میلمه، یار اودوست پیدا کوي او د

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په خیر و لولئ

پخواني مشر؛ مشرتوب چلنجوي . له مدرسو څخه نوي فارغ شوي ځوانو مولويانو هم د جادويي مشرتابه خواص پیدا کړي او د نوو مشرانو په ډله کې راغلي دي . پخواني ملکان زیاتره ښارونو ته لېږدېدلي او اولادونه یې تعلیم یافته شوي او دا چې د کلیو د زیږه ژوند په نسبت یې د ښارونو د پاسته ژوند خواص خپل کړي دي، اوس عملا د کلیو مشران نه دي . د جهاد پر مهال د مجاهدینو سرګروپان او قوماندانان هم د کلیو عملي مشران دي، او خبرې او نظر ته یې په درنه سترګه کتل کیږي .

نویو نفوذ ته رسېدلیو مشرانو زیاتره پخواني مشران یا په فزیکي او یا هم د نفوذ له مخې له منځه وړي او میدان یې ځانته خالي کړی دی .

د ښار او کلي جګړه لا روانه او تر منځ یې فاصله موجوده ده، تر څو چې دغه جګړه او فاصله موجوده وي،په دې هیواد کې د تمدن، ثبات او پرمختګ تمه نه ده پکار.

د انقلابي دورې په سیاستونو کې تر ٪۸۰ پورې مشران د کلیو هغه ځوانان دي، چې په ښارونو کې زیاتره په لیلیه ښوونځیو او مدرسو کې زده کړې کړې دي او مشرتوب یې نیولی دی .

کلیو او کلیوالو سیمو ته په سیاست اواقتصادي وده کې خاصه توجه پکار ده،چې دجامع پروګرامونو د جوړېدا او پلي کولو له لارې باید تر سره شي .

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ